

LUNDS
UNIVERSITET

En rättvis presentation av sekter?

En policyanalys av Sveriges utredning gällande sekter.

Emma Jonikic

Kurskod: MRSG31

Termin: 3 terminen 2018

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Handledare: Rouzbeh Parsi

Abstrakt

Sekter är ett globalt fenomen som bekymrar många länder. Anledningen till deras bekymmer är att det inte finns någon omfattande forskning eller tillräckligt med kunskap om sekter vilket kan skapa oro för det okända. Syftet med den här uppsatsen är att analysera Sveriges utredning, I God Tro från 1998, som handlar om sekter. Analysen av utredningen har gjorts med hjälp av James T. Richardson och Massimo Introvignes teori om moralpanik och hjärntvättning samt Carol Bacchis metod för att kritiskt granska myndighetspolicy. Uppsatsen har avgränsats till Sverige då utredningens utgångspunkt är sekter i Sverige. Uppsatsens syfte är att besvara frågeställningen om hur sekter representerades som problem i Sverige och om utredningen var bristfällig i sin framställning av sekter. Efter att ha analyserat utredningen går det att konstatera att det fanns brister i hur sekter presenterades som problem. Utredningen innehöll antaganden som vinklade synen på sekter och detta ger en felaktig bild av sekter. Det fanns även punkter som inte problematiseras, exempelvis kvinnans situation i sekter, vilket gjorde att utredningen inte gav en rättvis bild.

Nyckelord: sekt, mänskliga rättigheter, regering, utredning, moralpanik, kommunikation, hjärntvättning

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Begrepp	1
1.2	Valet av ämne	3
2	Bakgrund	5
2.1	Problemformulering, syfte och frågeställning.....	7
2.2	Material och avgränsningar	8
2.2.1	Källkritik	8
3	Teori och metod	10
3.1	Teori	10
3.2	Metod	11
4	Litteraturoversikt och tidigare forskning	14
5	Analys	17
5.1	Vad är det för problem som representeras?	17
5.2	Vilka förutsättningar och antaganden ligger till grund för representationen av problemet?	18
5.3	Hur har denna representation av problemet kommit till?.....	20
5.4	Vilka aspekter problematiseras inte? Finns det några begränsningar?	21
5.5	Vilka effekter har den här problemrepresentationen?	22
5.6	Hur och var har representationen av problemet producerats? Vilka aktörer är mottagare av problempresentationen?	25
6	Diskussion och slutsats	27
	Referenser	31

1 Inledning

1.1 Begrepp

Enligt Nationalencyklopedin kommer ordet sekt från latinets *secta* som betyder följe. Sekter är religiösa grupper som starkt skiljer sig från de traditionella religionerna. Trots att sekter är udda har de och kyrkan viss likhet, båda anser sig representera en absolut religiös sanning.¹

För att undvika missförstånd när sekter diskuteras är det viktigt att begreppet klargörs. Det tenderar att talas om sekter som en homogen grupp i samhället och detta är felaktigt då inte alla sekter har samma struktur och eller mål.² Sekter fokuserar på olika saker och har olika syn på samhället. Detta är otroligt viktigt att komma ihåg för att minska missförstånd och generalisering.

Enligt Roy Wallis som var en professor vid Queens University i Belfast finns det sju punkter som är utmärkande för de rörelser som betraktas som sekter. Första kriteriet är att det är en *frivillig organisation* där medlemskapet förtjänas istället för att tilldelas. Andra kriteriet är att *medlemskapet är exklusivt*. Det betyder att endast de som har uppvisat att de förtjänar en plats kan tillhöra sekten. Skulle medlemmarna inte följa gruppens normer kan medlemskapet fråntas.³ Tredje kriteriet är att sekternas medlemmar betraktar sig som *elit*. De anser sig besitta en insikt som är speciell för varje sekt. Även om vissa sekter anknyter sig till Kristendomen har de egna skrifter de använder sig av som har

---

¹ Nationalencyklopedin, sekt. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/sekt> (hämtad 2018-05-26)

² Löfgren, Helena. UR Samtiden – Sekter och livet efter. (TV-program). Stockholm. 2015. <https://ur-skola.se/Produkter/193553-UR-Samtiden-Sekter-och-livet-efter-Hjalpbehov-hos-sektmedlemmar>

³ Gustafsson, Tro, *samfund och samhälle*. Sid. 113

samma religiösa värde som exempelvis Nya testamentet. Fjärde kriteriet är att de är i *konflikt med den sociala omgivningen*. Många sekter står för uppfattningar och värderingar som inte gå hand i hand som det övriga samhället. Detta gör att konflikter kan uppstå mellan de olika sekterna och samhället. Femte kriteriet är att sekten inom sig *ofta är egalitära*. Detta betyder att alla inom sekten är jämlika. Exempel på detta är att inom Mormonkyrkan blir varje man präst vid 16 års ålder. Inom Jehovas Vittnen arbetar alla med ”dörr till dörr” oavsett vilken nivå de tillhör. Alla måste vara med och bidra. Sjätte kriteriet är att *sektens budskap är vidare etisk och asketisk*. Asketismen inom sekter kan man se både genom att de ofta inte tillåter bruk av stimulantia i någon form och att allt arbete som sektens medlemmar gör inom församlingen är ideellt och oavlönat. Sjunde och sista kriteriet enligt Wallis är att *sekten är totalitär*. Detta är något som kommer fram på många olika sätt. Exempel på detta är att sekten brukar kräva totalt engagemang från sina medlemmar. De försöker även styra varje individs liv.⁴

Utöver att det finns olika utmärkande punkter för sekter finns det även sju olika typer av sekter. Bryan Wilson introducerade de sju olika typerna redan år 1970. Den första är *omvändelsesekten* eller *den konversionistiska sekten*. Detta är den klassiska typen av sekter. Medlemmarna menar att människan inte kan finna frälsning genom kyrkan utan bara genom en radikal omvändelse. Världens misär är individens misär. Den andra typen är *den revolutionära sekten*. Anhängarna delar uppfattningen om att världen är på väg att förfalla men de anser att det har gått så pass långt att man inte kan rädda den. De väntar på ett övermänskligt ingripande.⁵ Den tredje typen är *den introverta sekten*. Medlemmarna inom dessa sekter anser sig utgöra en undantagsgrupp som efter världens undergång kommer räddas. Den fjärde typen är *den manipulativa sekten*. Dessa sekter erbjuder alternativa vägar för att nå någon form av frälsning. Detta brukar förmedlas genom skrifter från de manipulativa sekterna.⁶ Den femte typen är *den thaumaturgiska sekten*. Här är sekterna ointresserade av samhället och dess problem och fokuserar istället på individen. Medlemmarna erbjuds övernaturliga upplevelser, hälsomirakel eller kontakt med de döda. Frälsningen inom den thaumaturgiska sekten uppnås genom att oro och bekymmer lättas eller

---

⁴ Gustafsson, *Tro, samfund och samhälle*. Sid. 114

⁵ Gustafsson, *Tro, samfund och samhälle*. Sid. 115

⁶ Gustafsson, *Tro, samfund och samhälle*. Sid. 116

försvinner genom extraordinära krafter. Den sjätte typen är den *reformistiska sekten*. Denna sekttyp är mer inriktad på samhället än vad den är på individen. Sekten hävdar att samhället kan bli bättre genom att varje individ ägnar sig åt att bilda opinion i etiska frågor. Den sjunde och sista typen är den *utopiska sekten*. De delar samma syn som den reformistiska sekten när det kommer till att samhället kan förbättras men förbättringen inträder först efter att sektmedlemmarna genom sina liv i ett alternativt samhälle demonstrerar hur en god samhällsbildning kan vara organiserad.⁷

Som vi kan se finns det olika sekttyper och dessa riktar in sig på olika områden. Vissa missionerar, andra är mer slutna etc. Trots att det finns tydliga riktlinjer om vad som kännetecknar en sekt och de olika sekttyperna, finns det inte tillräckligt samlad forskning och kunskap i Sverige. I vården brister det när det kommer till att hjälpa personer efter deras avhopp från rörelser.⁸ Barn far illa ut i vissa sekter medan svenska staten inte kan göra något åt det då information om sekters handlingar inte finns, samtidigt som sekter är väldigt duktiga på att vilseleda utomstående. Missförhållandena som pågår i sekter bryter mot de mänskliga rättigheterna.

1.2 Valet av ämne

Denna uppsats är en analys av Sveriges utredning som berör sekter för att ta reda på hur sekter presenterades som problem och om det fanns några brister i hur sekter framställdes. Anledningen till att jag valt just detta ämne till min uppsats är att jag alltid har brunnit för mänskliga rättigheter, främst barnens rättigheter. Jag har under min gymnasietid kommit i kontakt med ämnet sekter och kände att detta är något jag vill fördjupa mig i och skaffa mig en större förståelse för. Då många sekter är väldigt slutna är det sällan det övriga

---

⁷ Gustafsson, *Tro, samfund och samhälle*. Sid. 117

⁸ SOU 1998:113. Socialdepartementet. I God Tro – Samhället och nyandligheten. kap. 4

samhället vet vad som verkligen pågår inom vissa av dessa sekter. Trots att informationen om sekter och hur deras medlemmar behandlas är bristfällig har det inte gjorts någon mer utredning än den från år 1998. Anledningen till detta kan vara att sekter porträtteras som relativt ofarliga i utredningen, trots att alla inte är likadana.

2 Bakgrund

Under 1990-talet hamnade vissa sekter i media i samband med att stora tragedier hände. År 1978 var det massjävmord i Jonestown av Folkets tempel där över 900 människor dog, varav en tredjedel barn.⁹ I april 1993 stormade polisen en gård i Waco som tillhörde Davidsekten. Medlemmarna tände själva på träbyggnaden och minst 80 personer dog, varav 17 barn.¹⁰ Mellan år 1994 och år 1997 begick totalt 74 medlemmar i Soltempelorden kollektivt självmord eller dödades i Schweiz, Frankrike och Kanada. I mars 1995 genomförde sekten Aum Shinrikyo, även känd som Sanningens lära, en attack med nervgasen sarin i en tunnelbana i centrala Tokyo. 12 personer dog och över 50 personer skadades allvarligt.¹¹ Dessa händelser tillsammans med en inkommen motion från Barbro Westerholm kan ha bidragit till att Sveriges regering kände att det var dags att se hur läget såg ut i Sverige. Westerholm som redan vid den tiden var en tjänstgörande riksdagsledamot i partiet Liberalerna hade vid flertal tillfällen skickat in motioner och initierat om att mer måste göras för barnen som befinner sig i sekter. Vid denna tidpunkt hade regeringen inte tillräckligt med information om vilka sekter som var aktiva i Sverige och vad som pågick inom dessa. Utredningen fick namnet I God Tro och dess syfte var att kartlägga vilken problematik sekterna medförde. Information till utredningen samlades in via intervjuer med forskare, berättelser från tidigare medlemmar och även organisationer som sekternas avhoppare sökte sig till.¹²

Det är allmänt känt att kränkningar och andra felbehandlingar pågår inom vissa sekter och att detta inte uppmärksammas tillräckligt inom svenska medier. Anledningen till detta är att sekter är slutna grupper vilket medför att det blir svårt att få en inblick i vad som händer inom dessa. Det är tack vare livsberättelser från före detta sektmedlemmar som

---

⁹ Hon överlevde sektens massjävmord, Svenska Dagbladet. 2013-11-17 (hämtat 2018-05-23)

¹⁰ 20 år sedan sektkatastrofen i Waco, Texas. *Sverigesradio*. 2013-03-01. (hämtat 2018-05-23)

¹¹ Sekter som chockade världen, *Svenska Dagbladet*. 2013-11-17. (hämtat 2018-05-23)

¹² SOU 1998:113. Socialdepartementet. *I God Tro – Samhället och nyandligheten*. s. 3-8

informationen om exempelvis kränkningar kommit fram. Det handlar både om psykiska som fysiska felbehandlingar, allt från kränkningar till sexuellt utnyttjande.¹³ När vi pratar om dessa sekter och hur de behandlar sina medlemmar är det viktigt att komma ihåg att inte alla sekter är likadana. Att vissa sekter uppmuntrar barnaga och sexuellt umgänge med barn betyder inte att alla andra sekter gör det. Det är väldigt lätt att dra den slutsatsen och dra alla sekter över en kam. Att prata om sekter som en homogen grupp är en vanlig förekomma men borde undvikas då varje sekt är unik.¹⁴

Allmänt är sekternas mission att "rädda människor och göra gott". Medlemmarna i dessa sekter befinner sig i en mental isolering oavsett om sekterna är aktiva på en avlägsen plats eller mitt i det svenska samhället. De befinner sig i ett mentalt fängelse med begränsad information om dagens samhälle. Detta medför en chock för vissa avhoppare som efter flera år kommer tillbaka in i det övriga samhället. Exempelvis kan en avhoppare som varit medlem i en sekt i 30 år ha svårt att förstå sig på internet då hen inte har haft tillgång till detta tidigare.¹⁵

Som vi kan se i de tidigare avsnitten uppmärksammas sekter i media när tragedier äger rum. I Sverige uppmärksammades Filadelfiaförsamlingen i Knutby år 2004. Alexandra Fossmo, hustru till sektledaren Pastor Helge Fossmo, hittades mördad i Knutby. Senare visade det sig att mordet begicks av pastor Helge Fossmo och deras barnflicka Sara Svensson.¹⁶ Detta då pastorn i frågan haft en hemlig relation till barnflickan och de båda känt att Alexandra stått i vägen för dem.

En annan sekt som har skapat en stor uppståndelse kring sig är sekten Familjen, eller Guds barn som de också kallar sig för. Inom Familjen förekommer sexuellt umgänge mellan vuxna och barn och barn emellan. Inom sekten förekommer även barnaga. Allt

---

¹³ Järvå, Håkan (red.), *Sektsjuka: bakgrund - uppbrott - behandling*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009.

¹⁴ Löfgren, Helena. *Sekter och livet efter*.

¹⁵ Löfgren. *Sekter och livet efter*. Tid. 11.30

¹⁶ Knutby-dramat – dag för dag. Aftonbladet. 2006-08-31 (Hämtad 2017-09-05)

detta har uppmärksammats i bland annat Charlotte Esséns reportagebok *Sektbarn*¹⁷ och även i *De oskuldsfulla*¹⁸ som är skriven av tre systrar som har växt upp i sekten Familjen.

2.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Trots att sekter är ett globalt fenomen, saknas det information och kunskaper om dessa. En anledning till detta är att sekter generellt är väldigt slutna vilket leder till att de hamnar utanför samhället. Bristen av information har lett till att vi inte vet hur vi ska hantera människor som far illa i sekter eller hjälpa avhoppare att påbörja ett nytt liv utanför sekten. Vi saknar även information om exakt vilka sekter vi har i Sverige samt hur stora dessa verkligen är. Några av de sekter som vi vet finns spridda över landet är bland annat Jehovas vittnen, Familjen (Guds Barn), Filadelfiaförsamlingen etc.¹⁹

Syftet med den här uppsatsen är att analysera hur sekter representerades som problem i Sverige och om det fanns brister i hur det framställdes i utredningen. Hur sekter presenterades i utredningen kan ha påverkat synen på sekter samhället har. Den här utredningen som gjordes 1998 är den enda vi har i Sverige och utifrån det är min frågeställning följande:

Fanns det brister i hur sekter framställdes i utredningen I God Tro från 1998 och hur representerades det som problem i Sverige?

---

¹⁷ Essén, Charlotte, *Sektbarn: ett reportage om de utvalda för paradiset*, 2 uppl., 2008

¹⁸ Jones, Celeste, Jones, Kristina & Buhring, Juliana, *De oskuldsfulla: [tre systrars berättelse om sin uppväxt i den religiösa sekten Familjen och om deras flykt från detta liv]*, Bra böcker, Malmö, 2007

¹⁹ Essén. *Sektbarn*

2.2 Material och avgränsningar

Utredningen *I God Tro* från år 1998, gjordes på regeringens begäran. Där togs upp kristöd för avhoppare, barnens situation, andra länders utredningar angående sekter samt de juridiska aspekterna som fanns gällande religionsfrihet och Sveriges lagar.²⁰ Denna utredning har varit mitt primära material. Andra material som jag har använt i min undersökning har varit böcker i ämnet och annat material som jag inhämtat mig via Internet.

I utredningen finns inhämtade kunskaperna och uppgifter genom intervjuer och kontakter både i Sverige och utomlands. Utredarna har bland annat samtalat med forskare, företrädare för de olika religiösa rörelserna, nuvarande medlemmar, tidigare medlemmar och anhöriga till medlemmar samt myndighetsföreträdare och vårdpersonal som har erfarenheter i området.²¹ Då denna utredning är den enda utredning som har gjorts när det kommer till ämnet sekter, är den central för min uppsats. Den ska analyseras för att besvara uppsatsens frågeställning. De andra böckerna och material har använts för att skapa en större förståelse för ämnet.

Utredningen är gjord för att kartlägga sekter i Sverige; livet inom sekter, vad det finns för hjälp att få efter ett avhopp, barnens situation, de internationella erfarenheterna och de juridiska aspekterna som finns gällande religionsfrihet. Därför är denna uppsats avgränsad till endast sekter i Sverige. Uppsatsen skulle bli för omfattande att fokusera på hur det står till i resten av världen.

2.2.1 Källkritik

Vid en analys av en utredning eller annat myndighetsdokument är det viktigt att tänka på att utredningen kan ha haft ett politiskt inflyttade på sig och därmed vara influerad av och återspeglar den politiska agendan som fanns vid den tiden. Detta kan ha påverkat hur

---

²⁰ SOU 1998:113. *I God Tro*. s.3

²¹ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 4

dokumentet, eller i detta fall hur utredningen, är skriven. Det är också viktigt att tänka på att utredningen kan ha vinklats på olika sätt beroende på vilka antaganden utredarna har haft under utredningens gång. Sekter kan därför presenteras på olika sätt beroende på hur utredarna ställde sig till det. Detta är något man ska ha med i baktanken när man läser utredningen.

3 Teori och metod

I detta avsnitt behandlas metoden och teorin som har använts i analysen av materialet. James T. Richardson och Massimo Introvignes teori om moralpanik och hjärntvättning har använts som teori och Carol Bacchis analysverktyg "What's the problem represented to be" har brukats som metod.

3.1 Teori

James T. Richardson, som är professor i Sociology and Judicial Studies vid University of Nevada, har tillsammans med Massimo Introvigne, Director of the Center for Studies on New Religions (CESNUR), skrivit "*Brainwashing" theories in European Parliamentary and Administrative Reports on "Cults" and "Sects"*". Där diskuterar de bland annat moralpanik och synen på hjärntvättning i Västeuropa.²²

Konceptet om moralpanik skapades under 1970-talet för att ge en förklaring på hur vissa sociala problem bidrar till en stor rädsla. Det innebär att något som inte följer normer som konstrueras av samhället får starka reaktioner, av bland annat media och politiker vilket i sin tur leder till en överdriven reaktion och det normbrytande kan ses som en fara. T. Richardson och Introvigne menar att det råder moralpanik inom Europa när det kommer till sekter och synen man har på dem. Problemet ligger inte i att sekter existerar utan i vilken utsträckning de finns runt om i världen. Moralpanik startar med en verklig händelse från en sekt men övergår till en överdriven rädsla för alla sekter då de generaliseras och talas om som en homogen grupp.²³

---

²² T. Richardson, James. Introvigne, Massimo. "*Brainwashing" theories in European Parliamentary and Administrative Reports on "Cults" and "Sects"*". Blackwell Publishers. 2001

²³ T. Richardson, Introvigne. "*Brainwashing" theories*. s. 143-144

T.Richarson och Introvigne har delat upp Västeuropas rapporter om sekter i två olika grupper, typ I och typ II. Länderna med typ I rapporter anser att vissa minoritetsreligioner inte är religioner, utan sekter och kulter istället. De menar också att religioner är fria och att människor kan gå med och ur dem utan problem. Eftersom sekter inte är religioner anser de att det måste pågå hjärntvättning och manipulation inom dessa.²⁴ Typ II koncentrerar sig mer på akademiska fynd än den första gruppen. Enligt dem är det svårt att definiera sekter, kulter och religion och menar att vissa sekter sätter psykologisk press på sina medlemmar, men att det inte finns bevis av hjärntvättning eller manipulation.²⁵

Som vi kan se menar Introvigne och T.Richarson att Västeuropa är splittrad när det gäller synen på sekter. Huruvida sekter ska räknas som religioner eller om det pågår hjärntvättning inom dessa ser olika ut beroende på land. Sverige tillhör typ II där man har en viss oro för att det kanske pågår någon form av press men samtidigt som det finns oklarhet i hur stor utsträckning det är.

3.2 Metod

Carol Bacchi är en professor vid Politics and International Studies vid University of Adelaide. Hon är mest känd för utvecklandet av en analytisk strategi för att kritiskt granska policy, What's the Problem Represented to be, även kallad WPR approach.²⁶ Bacchis metod bygger på sex olika frågor som tillsammans ska hjälpa till att analysera policy.²⁷

---

²⁴ T. Richardsson, Introvigne. *"Brainwashing" theories*. s. 144

²⁵ T. Richardsson, Introvigne. *"Brainwashing" theories*. s. 145

²⁶ The University of Adelaide. University staff directory. 2017-12-29 <https://www.adelaide.edu.au/directory/carol.bacchi#> (Hämtat 2017-12-23)

²⁷ Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*, Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009. s. 2

1. Vad är det för problem som representeras?

Syftet med första steget i Bacchis approach är att identifiera problemet som representeras, vilket hon hävdar finns i alla policys. WPR bygger på förutsättningen, att eftersom alla policy är problematiserande aktiviteter innehåller de underförstådda problemrepresentationer.²⁸

2. Vilka förutsättningar och antaganden ligger till grund för representationen av problemet?

Andra steget är att identifiera vilka förutsättningar och antaganden som ligger till grund för problemets representation. Målet är att hitta dessa antaganden och förklara varför dem finns. Finns det något som tas för givet?²⁹

3. Hur har denna representation av problemet kommit till?

Målet med den tredje frågan är att analysera utvecklingen och den beslutsfattande delen som har skapat representationen av problemet samt att ha med i baktanken att representationen och utvecklingen hade kunnat se annorlunda ut.³⁰

4. Vilka aspekter problematiseras inte? Finns det några begränsningar?

Nästa steg är att identifiera aspekter som inte problematiseras. Kan man resonera annorlunda? Målet är att problematisera och kritiskt granska problemrepresentationen och se vilka begränsningar som finns.³¹

5. Vilka effekter har den här problemrepresentation?

Det femte steget i Bacchis metod är en fortsättning på den kritiska granskningen. Här fokuserar man på vilka effekter representationen av problemet har, samt analyserar dessa. Vilka effekter förutsätter de själva?³²

---

²⁸ Bacchi. *Analysing policy*. s. 2

²⁹ Bacchi. *Analysing policy*. s. 5

³⁰ Bacchi. *Analysing policy*. s. 10-11

³¹ Bacchi. *Analysing policy*. s. 12-13

³² Bacchi. *Analysing policy*. s. 15

6. Hur och var har representationen av problemet producerats? Vilka aktörer är mottagare av problempresentationen?

Den sista frågan går ut på att se vilka aktörer som är mottagare av problemrepresentationen i policyn. Även hur och var representationen av problemet har producerats och om den har eller går att ifrågasättas eller bytas ut?³³

Bacchis metod om att kritiskt granska policy kan appliceras på den här uppsatsen då målet är att analysera Sveriges utredning angående sekter. WPR kommer användas som verktyg för att identifiera hur sekter representerades som problem i Sverige samt undersöka om det finns några brister i hur sekter framställdes. Genom att undersöka hur sekter representerades kan vi ta reda på vilken syn man hade gentemot sekter.

Med hjälp av Bacchis analys kommer jag kunna analysera utredningen I God Tro och samtidigt se om T.Richardson och Introvignes teori om moralpanik rådde i Sverige eller inte, samt hur man förhöll sig till hjärntvättning i sekter. Allmän syn på hjärntvättning i sekter kan ha påverkat utredningens beskrivning av dessa.

---

³³ Bacchi. *Analysing policy*. s. 19

4 Litteraturöversikt och tidigare forskning

I mitt arbete har jag använt mig av boken *Sektsjuka*, skriven av Håkan Järvå, som innehåller erfarenheter och forskning kring problematiken som rör avhopp från sekter, både i Sverige och utomlands. Boken är uppdelad i tre delar där den första delen tar upp aktuell forskning. Del två är inriktad på behandlingen för avhoppare samt en genomgång av de olika problem som kan drabba personer som har lämnat en sekt. I den andra delen får vi även läsa om vanliga missförstånd och myter om sekter samt viktiga tips, råd och verktyg när det kommer till avhoppare och sekter. I sista delen av boken finner vi några fallbeskrivningar.³⁴ De olika kapitlen i boken är skrivna av olika personer, varav alla utom en har varit medlemmar i en sekt tidigare i sina liv. Deras erfarenheter inom respektive sekt har varit till stor hjälp i deras arbete med avhoppare eller familjer till medlemmar i olika sekter.³⁵ Denna bok kompletterar utredningen genom att ge en djupare förståelse för hur människor i vissa sekter kan behandlas och vad de går igenom efter ett avhopp. Eftersom utredningen presenterar avhoppare som en homogen grupp är denna bok mycket viktig för att ge en mer nyanserad bild av läget.

Annan litteratur som jag använt mig av är boken *Sektbarn*³⁶ som är en reportagebok, skriven av Charlotte Essén och boken *De oskuldsfulla*³⁷ som är en bok skriven av tre systrar som växte upp i sekten Familjen (Guds barn), systrarna Jones och Buhring. Essén har intervjuat avhoppare från några olika sekter som befinner sig i Sverige för att höra deras livshistoria. Denna bok har använts i uppsatsen för att få en bild av hur barn i sekter kan

---

³⁴ Järvå. *Sektsjuka*.

³⁵ Järvå. *Sektsjuka*. s. 11-12

³⁶ Essén. *Sektbarn*.

³⁷ Jones & Buhring, *De oskuldsfulla*

behandlas. Likaså boken *De oskuldsfull*, där systrarna berättar sin historia om hur det var att växa upp i sekten och vilka kränkningar och hemskheter de utsattes för, bland annat sexuellt utnyttjade, samt deras liv i sekten från början tills deras avhopp. Barnens situation i sekter ser annorlunda ut beroende på vilken sekt de tillhör. I vissa sekter behandlas barn bra medan i andra utstår de kränkningar och sexuella trakasserier. Därför är dessa två böckerna viktiga för uppsatsen då vi får en bild om vilka kränkningar och hemskheter barn utsätts för i vissa sekter.

I sin bok *Perfect children: growing up on the religious fringe*, tar författaren Amanda van Eck Duymaer van Twist, bland annat upp fakta och bakgrund till fem olika sekter, The Bruderhop, The church of scientology, The Family International (Children of god), The Family federation of world peace and unification samt The international society of Krishna Consciousness. Boken fortsätter med olika kapitel om bland annat sekters ledarskap och disciplin, vad som händer med barnen som växer upp i sekter samt vad som händer när de lämnar sekterna. Vidare kan vi hitta ett kapitel om sekternas syn på barn och ungdomar. Bland annat att vissa ser barnen som ”den sista generationen”, vilket gör dem väldigt värdefulla.³⁸ Denna bok har gett mig en mer nyanserad bild av barnens situation i sekter vilket har lett till en större förståelse när jag har läst primärmaterialet. I *Perfect children* beskriver författaren hur de olika sekterna behandlar barnen i sina respektive rörelser, då detta inte ser likadant ut. Utredningen tar också upp barnen i sekter men inte i samma utsträckning.

Jag har också lyssnat på Helena Löfgren föredrag *Sekter och livet efter: Hjälpbehov hos sektmedlemmar* via UR Samtid som handlar om hur problematiken efter ett avhopp från en sluten grupp eller sekt delvis är beroende på vilken position medlemmen har haft inom gruppen. Löfgren förklarar även första och andra generationens sektmedlemmar och hur dessa grupper skiljer sig från varandra.³⁹ Hennes föredrag har använts för att skapa ett djupare och bredare perspektiv till avhopparnas situationer. Detta som ett komplement

---

³⁸ van Eck Duymaer van Twist, Amanda. *Perfect children: growing up on the religious fringe*. Oxford University Press. 2015

³⁹ Löfgren, Helena. *Sekter och livet efter*. Tid 04.34

till den bristfälliga informationen från utredningen, då det där talas om avhoppare som en homogen grupp.

5 Analys

5.1 Vad är det för problem som representeras?

Första steget i Bacchis analys är att identifiera problemet som representerades i utredningen. Målet är även att svara på varför utredningen gjordes från första början.

Problemet som representerades i utredningen var att regeringen, vården, skolorna etc. inte hade tillräckligt med information, kunskaper eller forskning angående sekter. Bristen på information nämns i flera delar i utredningen: krisstöd för avhoppare, barnen i sekter och internationella erfarenheter. Enligt utredningen fanns det inte någon behandlingsplan inom vården och psykiatrin för avhoppare och i skolorna saknades det kunskaper kring hur de skulle hantera barnen som tillhörde en sekt eller om någon representant för en sekt ville besöka skolan för att prata med barnen om sekten. Det saknades även initiativ från Sverige när det kom till arbetet med sekter jämfört med vissa andra länder i Europa.⁴⁰

År 1996 inkom motioner från Barbro Westerholm angående sekter. Regeringen insåg att det behövdes forskning kring ämnet och utfärdade en utredning i hopp om att få en bild om hur det stod till i Sverige. Särskild uppmärksamhet riktades till barnen i sekter eftersom barnen har satts in i denna situation och inte haft någon valmöjlighet. Utredningen gick även in på den internationella erfarenheten kring sekter då de ansåg att det var av betydelse att ta del av andras arbete kring samma ämne för att på så sätt få inspiration av dem.⁴¹ Något som även kan ha påverkat Regeringens beslut angående utredningen har varit de olika tragiska händelserna som involverade sekter under 1990-talet. Eftersom det endast är sekter som är involverade i tragedier och liknande som det skrivs om i media,

---

⁴⁰ SOU 1998:113. *I God Tro*

⁴¹ SOU 1998:113. *I God Tro*.

hade Europa skapat sig en generell bild av sekter utifrån detta. Sekter hade på så sätt porträtterats som farliga och normbrytande. Detta tyder på att moralpanik rådde inom Europa och kan vara en av faktorerna som bidrog till att regeringen utfärdade utredningen. En annan möjlig anledning till den utfärdade utredningen kan ha varit press från andra länder. Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien och USA hade redan utfärdat sina egna utredningar⁴² om ämnet sekter och detta kan ha lagt en press på Sverige.

5.2 Vilka förutsättningar och antaganden ligger till grund för representationen av problemet?

Andra steget i Bacchis metod är att försöka identifiera vilka antaganden och förutsättningar som ligger till grund för problemets representation. Målet med det här steget är alltså att hitta dessa antaganden och förklara varför de finns.

I utredningen stöter man på några antaganden. Det första är att inträdet i en religiös rörelse oftast beror på en personlig krisupplevelse, förlust, depression eller ensamhet.⁴³ Som utomstående blir förståelsen att endast personer som befinner sig i dessa livssituationer är öppna för sekter. Att antagandet görs kan vara för att det annars är svårt att begripa sig på varför någon skulle vilja utsätta sig själv för felbehandlingar som pågår inom vissa sekter. Det talas om sekter som en homogen grupp vilket gör att den allmänna uppfattningen om sekter, tack vara moralpanik, är att de behandlar sina medlemmar illa då det endast är dessa sekter man tar del av i media.

En annan anledning bakom inträdandet i en sekt var enligt utredningen den förvirrande samtiden. Det var en reaktion på mångfalden och en protest mot samhället. Människorna som sökte sig till sekter kände en stark dragning mot auktoritära rörelsen med en stark

---

⁴² SOU 1998:113. *I God Tro*. Kap. 3

⁴³ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 50

ledare. I sekterna kände man av en stark gruppkänsla med en klar bild av fienden och den skapande världsbild, vilket då blev som ett skydd mot förvirringen man kände i samhället. Även det här antagandet har gjorts för att försöka få en förklaring till varför människor söker sig till sekter.⁴⁴

Ett annat antagande som görs är att hjärntvättning och manipulation inte används i en stor utsträckning utan det är ett sätt för de som hoppar av sekter att rättfärdiga sina handlingar på.⁴⁵ Tvivlet om hjärntvättning och dess användning beror nog på saknandet av konkreta bevis. Sekter är generellt väldigt slutna och dess medlemmar är duktiga på att dölja sanningen för utomstående⁴⁶ vilket gör det väldigt svårt att kontrollera om informationen från avhoppare stämmer eller inte.

Det finns några kontraster i utredningen när man pratar om sekter. Den första halvan av utredningen får läsaren en bild av att sekter är ofarliga och att det endast är några enstaka personer som söker hjälp efter ett avhopp och att detta helt beror på personligheten hos avhopparen.⁴⁷ Det blir en vändning när man kommer till kapitel fem där man talar om barnen i sekter och utredningen övergår till en mer allvarlig ton.⁴⁸ Anledningen till detta är att barnen inte själva väljer att gå med i sekter utan antingen tvingas till det eller föds in i en sekt. Många av barnen är inte medlemmar för att de delar sektens ideologi utan på grund av sina föräldrars val. Inom vissa sekter kan barnen enligt utredningen blivit hotade med att något hemskt kommer hända dem om de använder sitt kritiska tänkande. Detta kan leda till att många barn lever ett dubbelliv där de följer sektens ideologi men börja i smyg använda sitt kritiska tänkande. Barnen kan råka tappa bort sig själva då de är klivna mellan sitt kritiska tänkande och sektens ideologi.⁴⁹

---

⁴⁴ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 30-31

⁴⁵ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 134

⁴⁶ Essén, Charlotte, *Sektbarn*

⁴⁷ SOU 1998:113. *I God Tro*. kap. 4

⁴⁸ SOU 1998:113. *I God Tro*. kap. 5

⁴⁹ Löfgren. *Sekter och livet efter*. Tid 14.56

Dessa antaganden har skapat en bild av sekter, dess medlemmar och avhoppare och ligger till grund för den representation av sekter som presenteras i utredningen. Utan dessa antaganden hade utredningen högst troligt förmedlat en annan bild av sekter vilket är viktigt att tänka på när man läser den.

5.3 Hur har denna representation av problemet kommit till?

Tredje steget i Bacchis metod är att besvara hur representationen av problemet har blivit till. Målet är att analysera utvecklingen och den beslutsfattande delen som har skapat representationen av problemet samt ha i baktanken att representationen och utvecklingen hade kunnat se annorlunda ut.

Utredningen fokuserade på krisstöd för avhoppare, barnen i sekter, internationella erfarenheter och de juridiska aspekterna. Punkterna är väldigt breda och inkluderar ett stort område när det kommer till ämnet sekter. Eftersom det saknades generella fakta och kunskap om sekter var det viktigt att ha med punkter som inkluderade ett stort område för att kunna skapa sig en förståelse för sekter i Sverige samt hur andra länder ställer sig till detta ämnet.

Enligt motionen från Barbro Westerholm⁵⁰ saknades det kunskap kring hur man bästa skulle hjälpa avhoppare. Därför initierades det en undersökning av vården och psykiatrin för att se om de var lämpade för att hjälpa människor som hade hoppat av sekter eller om det behövdes mer kunskap och information.

Barn i sekter blev en central del i utredningen då regeringen ville ta reda på hur de minderåriga behandlades inom sekter. Barnen har inga valmöjligheter till att välja om de vill

---

⁵⁰ Westerholm, Barbro. Motion 1993/94: So459. *Destruktiva sekter*

gå med i sekten eller inte då det är föräldrarna som bestämmer detta. Det var därför väsentligt för staten att ta reda på hur dessa barn behandlades. De felbehandlingar mot barn som tidigare nämnts i uppsatsen bryter mot den svenska lagen och barnkonventionen och sekterna bör därför stå till svars för sina handlingar. I motionen från Westerholm tas det även upp att skolpersonalen inte vet hur de ska hantera informationen som kommer från barnen som tillhör en sekt.

Den internationella erfarenheten fick ett eget kapitel då det var viktigt för Sverige att undersöka hur andra länder hade handskats med sekter. Sekter är som tidigare nämnt ett globalt fenomen och eftersom många av dessa är spridda över hela världen kan man genom att titta på den internationella erfarenheten få inspiration om vad som kan fungerar bäst.

De juridiska aspekterna, när det kommer till religionsfriheten, undersöktes för att ta reda på var gränsen går. Religionsfriheten är begränsad av den svenska lagen och måste ta hänsyn till andras personliga fri- och rättigheter. Brottsliga handlingar är därför alltid olagliga och kan inte rättfärdigas med hänvisning till religiös uppfattning.⁵¹ Eftersom det som tidigare nämnt finns källor som antyder på att kränkningar och sexuellt utnyttjande av barn och vuxna förekommer inom vissa sekter är det viktigt för staten att ta sitt ansvar och undersöka detta då det inte kan rättfärdigas med hänvisning till sektens religiösa tro.

5.4 Vilka aspekter problematiseras inte? Finns det några begränsningar?

I fjärde steget är det dags att identifiera aspekter som inte problematiseras. Målet är att problematisera och kritiskt granska problemrepresentationen och se vilka begränsningar som finns. Kan man resonera annorlunda?

---

⁵¹ SOU 1998:113. *I God Tro*. S. 305

Som vi kan se i föregående rubrik 5.3 finns det en rad breda punkter som tas upp i utredningen. Trots att dessa punkter sträcker sig över ett stort område saknas det en viktig aspekt. Delen som saknas i utredningen är kvinnans situation i sekter. Inom vissa sekter behandlas kvinnan illa och har en lägre status än mannen. Kvinnans roll är oftast att föda barn och ibland att vara förförerska som ska med hjälp av sex rekrytera nya medlemmar.⁵² Utredningen borde ha undersökt hur kvinnan behandlas då de missar ett viktigt område när det kommer till sekter.

I utredningen pratas det om sekter som en homogen grupp vilket gör att en felaktig bild presenteras. Istället hade en undersökning om vad de olika sekterna förespråkar och hur de behandlar sina medlemmar behövts initieras. En sådan undersökning hade bidragit med en större bild av sekter i Sverige och på så sätt hade staten kunnat göra mer för att exempelvis hjälpa barn i sekter genom att hålla koll på sekter som är kända för att begå brottsliga handlingar. Tyvärr hade en sådan utredning inte varit lätt att genomföra då många sekter är slutna och hemlighetsfulla.

I utredningen pratas det även om avhoppare som en homogen grupp, vilket enligt Helena Löfgren är felaktigt. Hennes teori är att medlemmarna befinner sig i olika stadier under sin tid i sekten vilket gör att de påverkas olika mycket. Detta är något som måste lyftas fram för att avhoppare ska få den hjälp de behöver eftersom inte alla är i behov av samma hjälp.⁵³

5.5 Vilka effekter har den här problemrepresentationen?

Det femte steget i metoden är att se vilka följder representationen av problemet får samt analysera dessa. Vilka effekter förutsätter de själva?

---

⁵² Essén, *Sektbarn: + Jones & Buhring, De oskuldsfulla*

⁵³ Löfgren. *Sekter och livet efter*. Tid 03.05

Enligt källor har det sedan utredningen 1998 inte gjorts några stora framgångar i arbetet kring sekter och dess avhoppare⁵⁴ och därför är det svårt att säga vilka följder utredningen har fått. Däremot kan vi se vilka förväntningar det fanns. Nedan följer de förslag som utredningen hänvisade till.

Det regeringen hoppades få ut av utredningen var mer information om hur sekter i Sverige verkade och vilken påverkan de hade. Utredarna kom med förslag om att ett Kunskapscentrum för livsåskådnings- och trosfrågor (KULT) skulle inrättas. De ville initiera forskning för att kunna sammanställa en samlad kunskap på olika områden; forskning, vården, socialtjänsten, politiska insatser och myndigheter.⁵⁵

KULT skulle bland annat ha i uppgift att vara ett forum för dialog. Att erbjuda tid, rum och plats för ett ömsesidigt och respektfullt utbyte av synpunkter och erfarenheter. Försiktighet var viktigt för att det inte skulle framstå som att KULT ville tvinga fram en dialog.⁵⁶ Att föra en dialog mellan samhället och sekterna hade varit av stor hjälp i ett försök att minska ovissheten och fördomarna. Eftersom sekter i allmänhet är väldigt slutna är det lätt att fördomar skapas. Detta ville man förebygga. KULT skulle också försöka minska polariseringen mellan samhället och de religiösa sekterna. Hoppet var att en minskad polarisering skulle driva fram integration av rörelser i samhället och minskar risken för konfrontationer mellan samhället och sekterna.⁵⁷

Den allmänna debatten som förts om sekter hade ofta grundats på åsikter som sällan hade någon verklig kunskap som stöttade uttalandet. Därför var ökad kunskap som omfattade teologiska, sociologiska, juridiska och psykologiska perspektiv viktiga. Kunskapen skulle finnas tillgänglig för alla. Samhället skulle få information om de olika sekterna som befann sig i Sverige och hur dessa fungerade medan sekterna skulle få ökad kunskap om samhällets lagar, principer och vilka konventioner som gällde.⁵⁸

---

⁵⁴ Stiftelsen FRI-Föreningen Rädda Individen, KULT. <http://www.fri-sverige.se/sida286.htm> (Hämtat 2017-10-24)

⁵⁵ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 142

⁵⁶ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 142

⁵⁷ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 143

⁵⁸ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 143

När man pratar om livssyn, synen på rätt eller fel eller barns situation i sekter är det viktigt att ha en kritisk distans. Bristen på kritisk distans leder lätt till att man uppfattas som partisk av omvärlden och detta var något man till varje pris ska undvika. Därför skulle KULT anlägga ett kritiskt och problematiserande perspektiv när det gällde dialog mellan samhället och sekter för att undvika en moraliserande eller fördomsfull attityd.⁵⁹ För att KULT skulle utnyttjas till sin fulla potential var det väsentligt att det var opartiskt. Detta gällde inte endast KULT utan även organisationer, skolor etc. Man skulle mötas på en neutral nivå för att få det bästa resultatet.

En annan uppgift KULT skulle ha var att försöka förebygga kriser. Målet var att försöka minska risken för att sekter skulle utvecklas till slutna grupper som i sin tur kunde leda till att de blev destruktiva.⁶⁰ Man ansåg att denna öppenhet skulle ge mer kunskap och ett transparent Sverige.

Utredarna ansåg även att det för vissa avhoppare skulle kunna finnas behov av att reda ut vad som har hänt under ens tid i sekten och vad som har lett till utträdet. Därför skulle KULT medverka till medling mellan avhopparen och rörelsen avhopparen lämnat.⁶¹ Man ansåg att de kunde neutralisera mötet mellan avhopparen och rörelsen och lätta på spänningarna som eventuellt kunde uppstå.

Sedan tidigare fanns det olika organisationer som exempelvis FRI⁶² och ROS⁶³ som arbetade med avhoppare eller familjer till avhoppare. Dessa organisationer ansåg utredarna var till stor hjälp då det under utredningens gång kom fram att det bland annat saknades stöd inom vården som avhoppare fått. Många av de som arbetade inom organisationerna var före detta sektmedlemmar som ville hjälpa andra som gick igenom samma process som dem hade gjort.

---

⁵⁹ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 143

⁶⁰ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 144

⁶¹ SOU 1998:113. *I God Tro*. s. 144

⁶² Stiftelsen FRI. (Hämtat 2017-11-19)

⁶³ ROS-Rådgivning om sekter. <http://www.ros.org.se/> (Hämtat 2017-11-19)

Alla dessa förslag till förändringar skulle ha tagit oss i rätt riktning. Tyvärr har det enligt flera källor inte hänt mycket på den fronten sedan utredningen gjordes 1998.⁶⁴ Det största efterarbete som gjorts kommer från olika organisationer där bland annat före detta medlemmar engagerar sig för att hjälpa andra avhoppare i rätt riktning. Dessa organisationer är partipolitiskt- och religiöst obundna och stödjer människor som av någon manipulativ och destruktiv grupp utsatts för förtryck, otillbörlig påverkan eller vilseledande rekryteringsmetoder.

5.6 Hur och var har representationen av problemet producerats? Vilka aktörer är mottagare av problempresentationen?

Det sista steget är att försöka svara på hur och var representationen av problemet har producerats. Vilka aktörer är det som är mottagare av policyn? Går den att ifrågasättas eller bytas ut?

Aktörerna till utredningen var främst regeringen som behövde skapa sig en uppfattning om hur det låg till i Sverige med sekter, men även skolor, vården etc. för att få kunskap om hur de skulle jobba för att hjälpa barnen och avhoppare. Utredningen är även ett offentligt dokument vilket betyder att allmänheten kan ta del av denna och dess information. På så sätt sprids information och kunskapen om sekter till flera aktörer.

Som vi kunde läsa ovanför, i 5.4, finns det aspekter som inte problematiseras. Detta är något som borde ifrågasättas då det inte ger en helhetsbild av ämnet. Även utredarnas antaganden borde ifrågasättas då de vinklar utredningen till att bland annat få sekter att låta ofarliga då man pratar om dem som en homogen grupp. Det finns även formuleringar

---

⁶⁴ Stiftelsen FRI. *KULT*. (Hämtat 2017-11-22)

och förslag i utredningen som borde bytas ut. Föreningen FRI är väldigt kritiska till utredningens slutresultat då de anser att det inte var det som Barbro Westerholm skickade in sin motion om. De var även kritiska till att en dialog mellan avhoppare och sekten i frågan skulle vara till någon hjälp. *”Vilket våldtäktsoffer blir hjälpt av en dialog med förövaren”*⁶⁵, menar man. Enligt organisationen känns förslaget som en kränkning mot de avhoppare som har fått utstå fysiska och psykiska kränkningar. De säger även att en dialog med medlemmar i en manipulativ sekt också är meningslös, eftersom det är helt acceptabelt för dem att vilseleda, ljuga och manipulera människor utanför gruppen.⁶⁶

---

⁶⁵ Stiftelsen FRI (Hämtat 2017-11-22)

⁶⁶ Stiftelsen FRI. *KULT*. (Hämtat 2017-11-22)

6 Diskussion och slutsats

Att hantera sekterna på rätt sätt är mycket viktigt och absolut inga förhastade beslut bör tas. Det finns som tidigare nämnt historiska exempel på hur ett förhastat beslut kan leda till förödande konsekvenser. Några fruktansvärda, tragiska händelser i andra länder under 1990-talet med massjälvmord, mord och terrordåd har visat att det kan finnas en risk för att en religiös rörelse under särskilda omständigheter kan utvecklas till att den blir farlig för sina medlemmar och även omvärlden. Den tragiska händelsen i Waco, där polisen stormade gården, som ledde till massjälvmord är ett bevis på hur bristande kunskap och information från samhällets sida kan vara livsfarligt. Polisen hade kunnat förhindra tragedin om de hade haft mer kunskap om sekten och tagit hand om problemet på ett annat sätt.

Med hänvisning till teorin om moralpanik och materialet som har undersökts i detta arbete kan jag dra slutsats att teorin om moralpanik i Sverige håller i mycket liten skala. Tvärtom känns det som att medier och myndigheter i Sverige är för passiva och saknar mycket information om aktiviteter inom sekter och kunskaper för hur man ska hantera problematiken som uppstår på grund av dessa rörelser. Efter att ha läst utredningen kan jag konstatera att inställningen till sekter är väldigt mild. Det är viktigt att klargöra att inte alla sekter är lika. Inom vissa sekter pågår det kränkningar medan andra är mycket fredliga där medlemmarna lever i harmoni. Detta kan även vara en anledning till att synen på sekter är mild. När man pratar om sekter och jobbar med dessa är det därför mycket viktigt att man utgår från individen och det specifika fallet och inte ser alla sekter som en homogen grupp.

Utredningen har präglats av en del antaganden vilket är olyckligt, dels för att det kan ha påverkat slutresultatet och dels för att det skapar en viss förvirring bland läsarna och ett utrymme till egna tolkningar. Det görs ett antagande i utredningen som berör hjärntvättning och manipulation och där det menas att dessa inte används i stor utsträckning utan att det endast är ett sätt för vissa medlemmar eller avhoppare att rättfärdiga sina handlingar på. En anledning till detta antagande kan vara brist på information i kombination

med att sekterna är väldigt slutna vilket blir ett hinder för att få reda på sanningen. Genom denna slutsats hade utredningen lyckas förminska vissa avhoppares upplevelser inom sekter. I nuläget får vi som läsare en bild av att det endast är i vissa enstaka fall hjärntvättning förekommer. Hade man haft en mer fördomsfri ingång till ämnet hade slutresultatet av utredningen kanske sett annorlunda ut.

Ett annat antagande utredarna hade var att inträde till en sekt var på grund av den förvirrade samtiden som en reaktion på mångfalden och en protest mot samhället. Hade de haft en annan ingång till problemet hade utredningen med stor sannolikhet haft ett annat resultat. Det hade inte varit lika självklart att de som går med i sekter lider av en kris eller att samtiden är förvirrande. Det finns personer som går med i sekter för att de tycker att sekten passar deras trosuppfattning mer än annat de tidigare stött på. Självklart finns det personer som går med i sekter på grund av kriser eller som protest mot mångfalden och de söker sig till en stark ledare, men kanske inte i samma utsträckning som utredningen får en att tro.

Att staten inte går in och kollar de olika sekterna och lyssnar på avhopparnas historia är beklagligt och kan ge förödande konsekvenser. Som tidigare nämnt finns det sekter som kränker och utsätter barnen för kränkningar och hemskheter. Dessa hemskheter bryter mot den svenska lagen och även barnkonventionen. I barnkonvention Artikel 2 står det att varje konventionsstat ska säkerställa att barnen inte diskrimineras. I Artiklarna 34 och 36 står det att barn ska skyddas mot sexuella övergrepp och alla former av utnyttjande. Därför är det extremt viktigt att staten tar sitt ansvar.

Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.⁶⁷

Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål ska konventionsstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra; (a) att ett barn

---

⁶⁷ UNICEF-för alla barn. Barnkonventionen. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> (hämtat 2018-04-30)

förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling. (b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olaglig sexuell verksamhet. (c) att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.⁶⁸

Konventionsstaterna ska skydda barnet mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende.⁶⁹

Kritiska röster kom även från föreningen FRI som ansåg att utredningens slutresultat inte levererade enligt beställningen som initierades efter den inkomna motionen till riksdagen. Utredningen ledde till olika förslag på fortsatt arbete för förbättringar. Bland annat skulle ett Kunskapscentrum för livsåskådnings- och trosfrågor, KULT, inrättas. De ville initiera forskning på nödvändiga områden så att man kunde sammanställa en samlad kunskap på olika områdena; forskning, vården, socialtjänsten, politiska insatser och myndigheter. Tyvärr finns det ingen sammanställning av kunskap på en högre nivå. Däremot finns det personer, psykologer, psykiater, avhoppare som har skrivit om sina egna erfarenheter och som har gjort det största jobbet i efterarbetet. Denna typ av utredningar är mycket sällsynt och det är olyckligt att man inte använt den på ett effektivare sätt i vidare arbete.

Trots att vi har kommit långt i utvecklingen pågår det fortfarande en stor aktivitet av sekter över hela världen. Eftersom dessa sekter är slutna saknas det fortfarande forskning och kunskap i hur vi ska hantera människor som befinner sig i olika situationer, människor som far illa i sekterna och människor som behöver hjälp med att påbörja ett nytt liv utanför sekten. Denna brist på information måste åtgärdas för att vi ska kunna gå vidare i utvecklingen.

Efter att ha analyserat utredningen kan jag konstatera att det fanns brister i hur sekter framställdes. Representationen av sekter samt den generella tonen gällande sekter som helhet var relativt mild. Det saknades även några aspekter som inte problematiseras i utredningen. Det talades även om sekter som en homogen grupp trots att det enligt Bryan Wilson fanns olika typer av sekter. Utredarna borde ha haft detta i åtanke när de undersökte information till utredningen.

---

⁶⁸ UNICEF. Barnkonventionen

⁶⁹ UNICEF. Barnkonventionen

I Sverige har det inte gjorts mycket varken för att skapa en större förståelse för vad som händer inom de sekter som är aktiva i landet eller för att lägga resurser på att erbjuda rätt hjälp till de som väljer att lämna sekten och påbörja ett nytt liv. Tyvärr är det barnen som lever eller som levt som barn i sekterna som drabbas hårdast. Samhället måste ta sitt ansvar som de har gentemot barnen. De finns lagar och regelverk som bör följas och som ska säkerställa att inga barn ska råka illa ut.

Trots begränsat med underlag har arbetet med uppsatsen gått bra. Detta har fått mig att inse hur oerhört viktigt det är med vidare forskning kring sekter och dess medlemmar för att på bästa sätt ska kunna hantera olika situationer som kan uppstå eller hjälpa avhoppare på bästa sätt. Detta är ett viktigt ämne som kräver stort engagemang från regeringen för att vidare arbete ska initieras. I dagsläget finns det olika organisationer som jobbar med avhoppare men det krävs fortfarande engagemang från regeringen för att kunna utöka sitt kunskapsområde ytterligare och vara till större hjälp.

Referenser

- Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*. Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009. s. 2
- Essén, Charlotte, *Sektbarn: ett reportage om de utvalda för paradiset*, 2 uppl. 2008
- Gustafsson, Göran, *Tro, samfund och samhälle: sociologiska perspektiv*, [Rev. och utvidgad uppl.], Libris, Örebro, 1997
- Hon överlevde sektens massjälvmord, *Svenska Dagbladet*. 2013-11-17
<https://www.svd.se/35-ar-sedan-sekten-folkets-tempel-begick-kollektivt-sjalvmord>
(hämtat 2018-05-23)
- Jones, Celeste, Jones, Kristina & Buhring, Juliana, *De oskuldsfulla: [tre systrars berättelse om sin uppväxt i den religiösa sekten Familjen och om deras flykt från detta liv]*, Bra böcker, Malmö, 2007
- Järvå, Håkan (red.), *Sektsjuka: bakgrund - uppbrott - behandling*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009
- Knutby-dramat – dag för dag. *Aftonbladet*. 2006-08-31. <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article10946890.ab> (Hämtad 2017-09-05)
- Löfgren, Helena. UR Samtiden – Sekter och livet efter. (TV-program). Stockholm. 2015.
<https://urskola.se/Produkter/193553-UR-Samtiden-Sekter-och-livet-efter-Hjalpbehov-hos-sektmedlemmar>
- Nationalencyklopedin, sekt. <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sekt> (hämtad 2018-05-26)

- ROS-Rådgivning om sekter. <http://www.ros.org.se/> (Hämtat 2017-11-19)
- Sekter som chockade världen, *Svenska Dagbladet*. 2013-11-17 <https://www.svd.se/sekter-som-chockade-varlden> (hämtat 2018-05-23)
- SOU 1998:113. Socialdepartementet. *I God Tro – Samhället och nyandligheten*
- Stiftelsen FRI-Föreningen Rädda Individen, KULT. <http://www.fri-sverige.se/sida286.htm>
- The University of Adelaide. University staff directory. 2017-12-29 <https://www.adelaide.edu.au/directory/carol.bacchi#> (Hämtat 2017-12-23)
- T. Richardson, James. Introvigne, Massimo. “Brainwashing” theories in European Parliamentary and Administrative Reports on Cults” and “Sects”. Blackwell Publisher. 2001
- UNICEF-för alla barn. Barnkonventionen. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> (hämtat 2018-04-30)
- van Eck Duymaer van Twist, Amanda. *Perfect children: growing up on the religious fringe*. Oxford University Press. 2015
- Westerholm, Barbro. Motion 1993/94:So459. *Destruktiva sekter*
- 20 år sedan sektkatastrofen i Waco, Texas. *Sverigesradio*. 2013-03-01. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1602&artikel=5454675> (hämtat 2018-05-23)